

Hyvät sukulaiset!

Kuten teille kaikille on tunnettua on maisteri, nyttemmin fil. tri. Yrjö Blomstedt todennut, että professori E.G.Palménin Agathonin aikana laatima Meurman-suvun sukutaulu, jonka mukaisesti myöskin Paavo Virkkunen on Agathon Meurmanin elämäkerrassa kuvannut esi-isiamme, on ollut erheellinen. Palmén on sovittanut Hyvikkälän kartanon perijättären Anna Margareta Lilliebrunnin mieheksi kapteeni Anders Meurmanin, joka polveutui Saksasta Ruotsiin muuttaneesta tukholmalaisesta silkkikauppiaasta Henric Meurmanista. Janakkalan kirkonkirjat kertovat kuitenkin, että Anna Margareta oli 1711 mennyt naimisiin kapteeni Johan eli Jean Meurmanin kanssa, joka oli turkulaisen kultaseppä Hugo Mörmanin poika. Minunkin olisi aikanani pitänyt huomata tämä virheellisyys saadessani Yrjö-veljeltäni erään hänen potilaansa antaman jäljennöksen Janakkalan kirkonkirjoista, mutta minulla ei ollut silloin tilaisuutta ryhtyä asiaa tarkemmin tutkimaan, vaan arvelin Anna Margaretan miehellä olleen kaksi etunimeä, harhaotaksuma, sillä silloin olisi kahdella veljeksellä ollut sama etunimi. Myös vihittyjen puolisoiden ikäero olisi ollut harvinaisen suuri, jos mies olisi ollut mainittu ruotsalainen kapteeni.

Hugo Mörmanin nimen olin tavannut jo paljon aikaisemmin Turun Akatemian protokollissa vuodelta 1675, jossa kerrotaan hänen oikeudessa valittaneen sitä, ettei eräs Laurentius Brommius ollut suorittanut työpalkkaa hänen tekemästään miekankahvasta, jonka maksuksi oli sovittu 18 naulaa hopeaa. Hugo Mörmanin nimi esiintyy samoissa pöytäkirjoissa muissakin yhteyksissä. Häntä en kuitenkaan voinut saada sovitetuksi Palménin esittämään sukujärjestelmään. Nyt sensijaan sukumme voidaan aukottomasti johtaa häneen. Voisihan ajatella, että ruotsalainen Meurman-suku ja omamme olisivat alkujaan lähtöisin samoista esivanhemmista, mutta tällaista yhteyttä tuskin saadaan todistetuksi, ainakaan sellaista ei nykyisin ole näköpiirissä. Muerman-nimistä sukua, josta ruotsalainen suku polveutuu, on Saksassa elänyt meidän päiviimme asti.

Sikäli kuin sukuaamme nyt on selvitetty, lähtee se Volmarin (Valmiera) kaupungissa Latviassa eläneestä Peter Mörmanista, jolla oli puolisona Anna Kastenintytär Schwing. Heidän poikansa, edellämainittu Hugo

siirtyi Latviasta, joka silloin myöskin oli osana Ruotsin valtakuntaa, äitinsä kanssa Turkuun, missä hän pääsi oppipojaksi kultaseppä Knut Niilonpojan luo. Kisälliksi hänet mainitaan 1667. Kun hänen isäntänsä kuoli, jäi hän yhden oppipojan kanssa jatkamaan lesken haltuun jäänyttä liikettä, mutta jo 4 vuoden kuluttua leski Elisabeth Pietarintytär nähtävästi havaitsi vaikeaksi johtaa liikettä, koska suostui kisällinsä kosintaan ja avioitui Hugon kanssa 1669.

Seuraavana vuonna Mörman mainitaan jo mestariksi.

Pienen sovintoon päättyneen perintökinastelun tuloksena Hugo sai enonsa rykmentinkomentaja Erik Schwingin jälkeen 400 kuparitaalaria. Ehkä se teki hänelle mahdolliseksi ostaa talo Aningaistenkadun varrelta lainlukija Martti Simonpojan perikunnalta. Myöhemmin hän osti 80 taalarin hinnalla toisenkin talon uudesta kaupunginosasta. Siinä hän sai naapurikseen erään toisen kultasepän, joka näyttää olleen riiteleväinen ja aiheutti kahnausta naapurusten välille.

Liikkeessään Hugo työskenteli yhden kisällin ja oppipojan kanssa ja oli kaikesta päättäen etevä ammatissaan, kuten hänen tekemänsä, meidän päiviimme säilynyt hopeinen tuoppi osoittaa. Hän näyttää myös olleen varakas mies.

1674 hänen vaimonsa kuoli ja puolitoista vuotta myöhemmin hän solmi avioliiton Magdalena Berendtintytär Haasin kanssa. Edellinen avioliitto oli ollut lapseton mutta toisesta syntyi 3 lasta. Avioliitto kesti 8 vuotta kunnes Hugo 1684 kuoli. Hänet haudattiin Tuomiokirkon sisäpuolelle kaikkien kellojen soidessa, mistä maksettiin 104 taalaria, suurelta tuntuva summa kun sitä vertaa edellä mainitun tontin hintaan. Hänen ensimmäinen vaimonsa sai tyytyä 3 ½ kellonsoittoon, sekin 50 taalaria.

Hugon kuoleman jälkeen hänen puolisonsa jatkoi kultasepänliikettä ja meni uudestaan naimisiin asianajaja Esaias Bruhnin kanssa. Heidät mainitaan haudatun 1690.

Hugon ja Magdalenan lapsista yksi kuoli pienenä. Pojista Gabriel seurasi isänsä jälkiä ja tuli kultaseppämestariksi Uuteenkaupunkiin. Hän oli naimisissa ja oli hänellä ainakin yksi poika, isänsä kaima. Toinen Hugon pojista oli edellä jo mainitsemani esi-isämme Jean, joka jo näyttää kirjoittaneen nimensä sen nykyiseen muotoon. Hän oli syntynyt Turussa 1679 ja tuli turkulaiseen osakuntaan ylioppilaaksi

rehtorikaudella 1693-4, Hän ei kuitenkaan jäänyt siviilialalle, vaan merkittiin kersantiksi Hämeen jalkaväkijoukossa, missä hän vähitellen kohosi luutnantiksi Hämeen vakinaiseen jalkaväkirykmenttiin. 1711 hän solmi avioliiton Janakkalassa sijaitsevan Hyvikkälän säteriratsutilan perijättären, jo mainitun Anna Margaretan kanssa, joka oli luutnantti Anders Lilliebrunnin ja tämän puolison Margareta Nederlandtin tytär.

Nuoren parin avioliitto oli solmittu keskellä Isoavihaa eikä se saanut kauan rauhassa jatkua, sillä premiääriluutnanttina mies joutui sotaan, taisteli Viipurissa ja Hirvikoskella ja joutui 1713 vangiksi Venäjälle. Sieltä hän pääsi palaamaan vasta rauhan tultua 1722, minkä jälkeen hän ryhtyi viljelemään Hyvikkälää. 1730 hän sai kapteenin arvon. Hän kuoli Hyvikkälässä 1746 67 vuoden ikäisenä. Hänen puolisonsa, joka oli syntynyt Janakkalassa v. 1686, siis 7 vuotta miestänsä nuorempana, kuoli myöskin kotikartanossaan 1755. Molemmat levännevät jossain Janakkalan hautausmaalla.

Hyvikkälän perheeseen kuului kaksi poikaa, Anders Johan, s. 1724 ja alle vuoden ikäisenä kuollut Otto Reinhold. Sukumme jatkuu siis Anders Johanista, joka Mäyrman-nimisenä on merkitty Turun yliopiston matrikkeliin. Hän seurasi kuitenkin isänsä sotilasuraa ja tuli vääpeliksi Pohjanmaan jalkaväkirykmentin Henkikomppaniaan 1748, mutta erosi väestä vänrikkinä 1754. Jo isänsä kuoltua 1746 hän oli viljellyt Hyvikkälää. 1749 hän nai serkkunsa Sofia Helena Holtzin, joka oli syntynyt 1729 ja oli luutnantti Valentin Holtzin ja Märta Katarina Lilliebrunnin tytär. Perheen elämän sujui ilmeisesti rauhallisesti Hyvikkälässä puolisoitten kuolemaan asti, ja heidän ympärilleen kohosi 14-päiväinen lapsilauma. Sofia Helena kuoli 1792 ja kolme vuotta myöhemmin seurasi hänen miehensä häntä hautaan 71-vuotiaana. Suuresta lapsilaumasta mainittakoon vain täysi-ikäisiksi tulleet. Vanhin oli isänsä kaima, mainitaan komissaariksi ja kuoli naimattomana. Toinen, Otto Reinhold, tuli everstiluutnantiksi ja omisti Peltoniemen kartanon Ilmajoella. Suomen sodan aikana hän oli maaherrana Ahvenanmaalla. Kolmas lapsista oli esi-isämme Constantin. Kuudentena syntyi Ruotsinsalmella kersanttina kaatunut Gustaf, seuraavana luutnantti Valentin, joka oli tunnettu suurista voimistaan, sitten Zachris Adolf, niinikään sotilasuralle antautunut ja veljeksistä viimeinen, Erik Vilhelm, joka oli sairaaloinen ja kuoli

naimattomana. Sitten vasta syntyi tyttäriä, joista yksi kuoli pienenä, toinen jäi naimattomaksi ja vain Ottiliana Gustava solmi avioliiton ja tuli kapteeni Lepsenin puolisoiksi.

Meurman-suku jatkui vain kahdesta pojasta. Peltoniemen herrasta polveutui Venäjälle siirtynyt sukuhaara, josta yksi perhe pelastautui vajaanlukuisena Tukholmaan, missä se ruotsalaistuneena on alkanut versota.

Meidän nuorempi sukuhaaramme polveutuu Constantinista, joka syntyi Hyvikkälässä 1752. Hänkin antautui sotilasuralle ja aloitti 15-vuotiaana tarjokkaana Hämeen rykmentissä ja tuli 1785 vänrikiksi, sitten ensimmäiseksi adjutantiksi ja 1796 luutnantiksi, mihin hänen sotilasarvonsa päättyivät. Hän osallistui kuten useat veljensäkin vuosien 1788-90 sotaan ja joutui vangiksi viimeainittuna vuonna. Vielä vanhempanakin hän joutui Suomen sotaan, jossa silloin hänen poikansakin taisteli mukana. Eron armeijasta hän sai 1810.

1786 hän oli mennyt naimisiin Lammilla Eva Bosinin kanssa, joka oli syntynyt 1760 ja oli luutnantti Daniel Bosinin ja Gertrud Maria Andersinin tytär. Avioliitosta ei tullut pitkäaikainen, sillä jo 5 vuoden kuluttua tuoni korjasi nuoren perheenäidin, joka jätti jälkeensä pienen pojan (ensimmäinen lapsi, tyttönen, oli kuollut vajaan vuoden ikäisenä). Kesti kauan ennen kuin leskimies haki itselleen uuden elämänkumppanin, joksi tuli Maria Lovisa Molin, kruununvouti Masalinin leski. Maria Lovisa oli syntynyt Padasjoella 1770 ja siellä myös häät vietettiin 1804. Toisestakin avioliitosta syntyi kaksi lasta, lapsena kuollut poika ja Agathonin kotiopettajana tunnettu ”setä Konstantin”, naimaton, ikuinen ylioppilas, joka sai voimakkaan herätyksen ja asui vaatimattomana Liuksialassa kuolemaansa asti 1883.

Tiedossani ei ole miksi ja milloin isä Constantin luopui Meurmanien jo kolmannessa polvessa omistamasta Hyvikkälästä. Toisen avioliittonsa kautta hän tuli Saksalan ratsutilan ja siihen kuuluvan Inkilän omistajaksi Padasjoella ja siellä hän eli loppuikänsä 1811 asti. Hänen toinen puolisonsa, Agathonin isoäitipuoli eli vielä pitkään miehensä jälkeen ja kuoli Liuksialassa 1856 sekä lepää kangasalan kirkkomaalla. Constantinilta on säilynyt ansioluettelo ja paljon kirjeitä, joista Paavo Virkkunen laajalti kertoo Agathonin elämäkerrassa. Hupaisana

piirteenä kerrotaan, että käsistään taitava Constantin oli mm. ommellut kappioita toiselle vaimolleen.

Suvun jatkoa seurattaessa tullaan sitten Carl Ottoon eli kuten häntä kutsuttiin, Ottoon. Hän syntyi äitinsä kotitalossa Lammin Kurkijärvellä 1788. Hänestäkin Paavo Virkkunen on kertonut pitkälti, joten tässä vain eräitä pääpiirteitä. Hänkin alkoi 15-vuotiaana tarjokkaana Hämeen jalkaväkirykmentissä, mutta erosi sieltä 9 vuoden kuluttua 1802 liittyäkseen kersanttina Suomen Tykistörykmenttiin, missä hän kohosi aliluutnantiksi 1806. Suomen sodan puhjettua hän taisteli Sandelsin joukoissa mm. Koljonvirralla, jossa eräs hänen tykkinsä aiheutti moittimista, se kun ei lauennut, ihmekös kun kuula oli työnnettu piippuun ennen ruutia. Joukkojen vetäytyttyä Ruotsiin hänestä tuli luutnantti Venden tykistörykmenttiin, mistä hän 1812 sai eron kapteenin arvolla ja palasi kotimaahan viljelemään kanssaperillisiltään ostamaansa Saksalaa.

Padasjoella perhe oli tutustunut rovasti Arwidssonin, Adolf Ivarin isän perheeseen ja sieltä pappilan kauniista tyttäristä hän valitsi itselleen puolison, Amalia Lovisan, joka oli syntynyt siellä 1793. Arwidssonin perhe oli kuitenkin ehtinyt siirtyä Laukaalle, joten häät vietettiin siellä 8.7. ja vihkiminen tapahtui pappilan syreenimajassa. Anoppi oli Anna Katarina Molin, Oton äitipuolen sisar.

Otto tähysteli kuitenkin appensa tukemana suurempaa maatilaa ja se johti 1821 Liuksialan ostamiseen Jackin perikunnalta. Siitä pitäen tämä kuninkaankartano on ollut sukumme hallussa.

Liuksialassa syntyi suuri lapsilauma. Vanhin tytär Anna Ottelina, joka tuli lapsihalvauksen murtamaksi, sekä Adolfina Lovia, jäivät molemmat naimattomiksi. Kolmantena syntyi Otto Adolf Daniel, josta tuli luutnantti ja protokollasihteeri ja joka meni naimisiin Matilda von Troilin kanssa. Heidän perhettään seurasi kova kohtalo. Otto kuoli 33-vuotiaana keuhkotautiin ja 3 vuotta myöhemmin 1853 hänen nuori leskensä ja vanhempi tyttärensä, pikku Bertha, saivat surmansa appelassa Vähä-Heikkilän tulipalossa. Jaljelle jäi vain isänsä kuoleman jälkeen syntynyt pieni Ottilia, sittemmin hovimarsalkka Silfverstolpen puoliso Tukholmassa. Heidän jälkeläisistään sukumme vanhempi polvi hyvin tuntee hiljattain manalle menneen neiti Eva Silfverstolpen, jonka sukulaisrakkaus ulottui tänne meidänkin perheisiimme.

Palatakseni Liuksialan lapsijoukkoon on neljäntenä mainittava ”Rositäti”, joka meni naimisiin sotatuomari Karl Johan Riddelinin kanssa ja kuudentena Yolanda Augusta, lääninrovasti Strandbergin puoliso. Seuraava oli Paulina Gustava, maisteri Johan Gabriel Fribergin puoliso. Nämä asuivat aikanaan Kangasalla Parvula-nimisessä huvilassa. Näiden tyttäreiden jälkeen syntyi Agathon 9.10.1826 Liuksialassa, sukumme patriarkka, joka jäi perheen nuorimmaksi, sillä 4 vuotta myöhemmin syntynyt pieni sisko ei jaksanut elää vuottakaan. Sama kohtalo oli ollut perheen viidennellä pienokaisella.

Carl Oton perheeseen tuli suru odottamattoman aikaiseen, sillä herttainen puoliso vaipui vain 39-vuotiaana kuolon uneen keuhkotaudin murtamana 25.6.1832 jättäen pienokaisensa ja miehensä perheen äidin hoivaa vaille. Niinpä Agathon ei paljonkaan muistanut äidistään, vain sen, miten äiti hänen kanssaan luki iltarukouksen. Myös puoliso, kapteeni Otto, jäi suruun ja yksinäisyyteen, joka häntä painosti ja toisinaan johti kiivaisiin purkauksiin. Vanha täti Lotta Molin, Amalia Lovisan serkku, joka nuorena oli paljon oleskellut Liuksialassa, ei kuitenkaan muista tällaisia purkauksia, jotka Agathonin muistoissa ovat saaneet suurenlaisen osuuden. Ilmeisesti yksinäisyys kuitenkin synkistyi kapteenin elämää. Kun perheen tyttäriin sitten tarttui herännäisyys, vaikutti se isäänkin, jonka Agathon kertoo täysin rinnoin veisanneen kirkossa ”Sun haltuus rakas isäni”. Muuten oli Liuksialan kapteenilla huomattavia hengenlahjoja, hän maalasi ja piirsi taitavasti ja kirjoitteli näppärästi tilapäisrunoja.

Liuksialan kotiin pesiytyi jo kapteenin aikana suomalaisuusaate. Siihen vaikutti osaltaan lanko Adolf Ivar Arwidsson, jonka osuus kansallishengen herättämisessä on kaikille tuttu. Carl Otto kuoli Liuksialassa 3.3.1845.

Näin saavutaan lopuksi Agathoniin, sukumme patriarkkaan, jonka me vanhemmat hyvin muistamme. Hän kuoli Helsingissä 17.1.1909. Hänestä ovat sukumme nuorimmatkin jo kuulleet puhuttavan ja hänestä kertovat hänen itse kirjoittamansa elämäkerta sekä Paavo Virkkusen hänelle muistopatsaaksi pystyttämä laaja elämäkertateos. En siten tässä ala hänen elämäntyötään kuvailla, se veisi liian pitkälle, yksi ilta ei riittäisi. Mutta ehkä tämäkin lyhyesti kerrottu esi-isiemme taru kertoo nykypolville heidän uurastuksestaan ja osallistumisesta

taisteluun tämän maan ja kansan puolesta lähes kolmen vuosisadan aikana. He ovat meille jättäneet kalliin perinnön, jota nyt on vuoromme tallettaa ja kartuttaa. Olkoon siis heidän muistonsa jälkeläisten piirissä aina siunattu.

10.10.1961 Otto-Iivari Meurman